

KIEGÉSZÍTÉS BUDAY DEZSŐ ÉLETRAJZÁHOZ

Joós Ferencnek a Tiszatáj októberi számában megjelent tanulmánya — de korábban Orosz László és Kelen Jolán megemlékezései is — Buday Dezsőről, a kecskeméti jogakadémia „legképzettebb tudós tanerőjé”-ről, a helyi direktórium első elnökéről és a közoktatásügyi népbiztosságra történő felhelyezéséig vezéralakjáról részleteiben ellentmondó adatok — az 1919–20-as évek sajtójának tendenciózusan félrevezető és rágalmozó, a bécsi emigráns sajtó megfelelő tájékoztatás híján számadataiban és kronológiájában pontatlan adatai ellenére is — megegyeznek abban, hogy Budayt szeptember közepén Budapesten letartóztatták és Kecskemétre, az ügyészség fogházába szállították. Innen Héjjas Iván terrorcsapata hurcolta el és végezte ki az orgoványi erdőben 1919. november 19-ről 20-ra virradó éjszaka.

Az életrajzok nem adnak pontos adatot, hogy Buday a bukást követően szeptember közepéig hol bújdosott. Joós megkockáztatja azt a megjegyzést is, hogy „egyelőre... nem emeltek kifogást a diktatúra alatti ténykedése miatt”. Ez az időszak egybeesik a szervezkedő és berendezkedő ellenforradalom első hat hetével, a megtorlás első hullámaival. Két, birtokomba került dokumentummal szeretném ezt az időszakot kiegészíteni.

Buday augusztus 10-től 31-ig — valószínűleg pár nappal ez után is — a Budapesti Magyar Tudomány Egyetemi III. sz. Belgyógyászati Klinika betege volt. A két *Bizonyítvány*, amelyet a klinika kiállított Buday betegségről, igazolja ezt. A *Bizonyítvány*-okat aug. 26-án és aug. 31-én keltezték.

Az első — az aug. 26-i — gyomor- és bélbántalmakat, valamint idegártalmakat állapít meg. A Pestvidéki Ügyészség kérésére kiállított irat megállapítja, hogy „állapota kissé javult, egyelőre egy heti klinikai kezelésre, azontúl legalább is hat heti... szanatóriumi gyógykezelésre van szüksége.” A *Bizonyítvány*-on szerepelnek még a következő sorok: „A fentebbiek fennforgását és a további gyógykezelés szükségességét igazolom. Budapest, 1919. aug. 28. [Olvashatatlan aláírás,] pestvidéki törvényszéki orvos.” Mellette: „Pestvidéki Államügyészség. Budapest” körbélyegző.

A második — az aug. 31-i — ugyan idegártalmakról már nem beszél, de megállapítja, hogy „még néhány héten keresztül klinikai gyógykezelésre, azontúl pedig 6–8 héten át... szanatóriumi gyógykezelésre van szüksége”.

Az első *Bizonyítvány* alapján tehát legalább október közepéig, a második alapján november közepéig tartó intézeti kezelésre lett volna szüksége Budaynak. Szeptember közepén azonban letartóztatták. A törvényszéki orvos a „kórházi ápolást nem tartom feltétlenül szükségesnek” megjegyzéssel látta el a Buday betegségről kiállított klinikai szakvéleményt, s ezzel kiszolgáltatta hóhéraitak.

A két dokumentum alapján joggal állíthatjuk, hogy Budayt betegen, idegileg is kimerülve, a morális szempontokat, de a törvény előírásait is mellőzve tartóztatták le. Nem börtönkórházba szállították, hanem cellába.

MUNCZ KÁROLY

JUBILEUMI KRÓNKA

IV.

„Még mindig a Messiást várják?” — kiált fel Cseh Imre december 5-én a munkásotthonban tartott, több pártot összefogó gyűlésen. „Tudjuk, a világ megváltása egy hónap alatt nem mehet végre. De a proletariátusnak nincs már türelme, élelme, hogy papírformákkal babráljon s mi több, a szeme láttára induljon vissza régi kerékvágásába az élet! A tegnapi hivatalos lapban Baththyány Tivadár belügyminiszter közölte, hogy megszünteti a nemzeti tanácsok hatáskörét, és elrendeli, hogy a közigazgatás ügyeit a régi közigazgatási apparátus intézze!”

Ezzel kivetjük az újért való harc soraiból a legjobb polgári elemeket, *Móra*, *Juhász Gyula*, *Hollós József* polgártársainkat, akik benyújtották lemondásukat a Nemzeti Tanácsi tagságukról.

Pallavicini őrgróf máris észre tért, tizenötezer holdnyi területet ajánl fel az állam földbirtok politikai akciójának céljára. Így a kecske is jóllakik, a káposzta is megmarad. Mi az neki abból a sok tízezer holdjából. És mi az ő jelszavuk? Ment-sük, ami menthető. Port a forradalmárok szeme közé! Hallgassák csak beadványát, amit *Buza Barna* földművelésügyi miniszterhez intézett: